ĎÁBLÍK

Elektronický zpravodaj pro členy a přátele Cally • Číslo 269 • Vychází 22. listopadu 2026

Milé čtenářky, milí čtenáři,

Ministerstvo životního prostředí kromě snahy destruovat ochranu přírody pokračuje v praktickém vyprazdňování zákonů, které mají chránit životní prostředí a zdraví lidí. Posledním případem je právě probíhající hodnocení dopadů modulárního atomového reaktoru v Temelíně. Podle představ firmy ČEZ, ale také jihočeského hejtmana Martina Kuby (s jeho vizí Jihočeského jaderného parku) by vedle dvou sovětských reaktorů VVER1000 v jihočeském Temelíně měl přibýt modulární od firmy Rolls-Royce SMR Limited. Jenže jeho vývoj není dokončený a o výsledcích posouzení designu britským jaderným dozorem se dozvíme až tak za rok. A to je problém pro věrohodnost probíhajícího procesu EIA, kdy reálné vlivy dnes lze jen odhadovat, ale rozhodně ne poctivě posoudit.

Přestože má tento vyvíjený reaktor v názvu SMR, což je zaužívaná zkratka pro small modular reactor, za malý ho může označovat jen zaslepený šiřitel jaderné víry. Se 470 MW elektrického výkonu by měl být obdobný jako letité reaktory v Jaderné elektrárně Dukovany. Došlo to nyní i lidem v okolí Temelína, když ve zveřejněných podkladech mohli vidět skutečnou velikost stavby bez esteticky vypadajícího krunýře střechy, se kterou se tu stejně nikdy nepočítalo, a uvědomit si, co by to pro ně mohlo znamenat během stavby.

Tedy obrovský nárůst dopravy, uzavírky silnic, bude tu hluk, prach a region se bude muset srovnat s tisícovkami stavebních dělníků. Zvlášť v případě, když se stavba reaktoru Rolls-Royce ve třicátých letech potká s další, ještě větší a tou by mohla být výstavba velkých jaderných bloků v Temelíně. A kdyby jen to. Nedaleko by také v polovině příštího desetiletí mohla začít ražba podzemní laboratoře pro budoucí hlubinné úložiště vysoceradioaktivních odpadů, pokud by zdejší lokalita Janoch byla nakonec vybrána. Dnes je jedna ze čtyř. Obyvatelé okolní obce tak mohou být odsouzeni žít nejprve dlouhé roky vedle největšího staveniště v republice a posléze prakticky „na věčnost“ v sousedství celé sady jaderných provozů.

Stavět další elektrárenský zdroj v lokalitě Temelín je přitom jasně nadbytečné. Dnes běžící reaktory vyrábí asi 16 TWh elektřiny ročně, spotřeba Jihočeského kraje je okolo 3 TWh, zbytek je nutné transformovat a přenášet do jiných oblastí České republiky i zahraničí za cenu nemalých ztrát. I z těchto důvodů požadujeme, aby dokumentace hodnotila také nulovou variantu, tedy že žádný modulární reaktor v Temelíně nevznikne. V první řadě by však ministerstvo mělo dokumentaci vrátit firmě ČEZ a věnovat se jí teprve, až bude co hodnotit. Tedy pokud Rolls-Royce SMR získá licenci ve Spojeném království.

Jak dobře víte, nejen jadernou energetikou živa je Calla a tak se na následujících stránkách Ďáblíka dozvíte mimo jiné co zajímavého děláme a kam se s námi nebo za námi můžete vydat. Tak si ho užijte.

Edvard Sequens

V OBSAHU TAKÉ NAJDETE

Národní plán obnovy přírody ..... str. 3-5

Začíná platit nový stavební zákon ..... str. 6-8

Krach jednání o stavbě Dukovan na korejské straně ..... str. 9

Pozvánky na akce ..... str. 21

Ekologové, odborníci i veřejnost doručili ministrovi petici. Žádají okamžité odvolání ředitele KRNAP Petra Moravce

Zástupci environmentálních organizací, odborníků a místních občanských iniciativ uspořádali 4. listopadu protestní happening před budovou Ministerstva životního prostředí (MŽP). Ministrovi životního prostředí Igoru Červenému předali petici, kterou za čtyři týdny podepsalo víc jak 16 tisíc lidí žádajících odvolání ředitele Správy Krkonošského národního parku (KRNAP) Petra Moravce. Podle organizátorů vedou kroky nového vedení k celkové destabilizaci správy parku, ztrátě důvěry obcí i odchodu klíčových odborníků.

Před budovou ministerstva promluvili zástupci odborné veřejnosti i občanských iniciativ a také Krakonoš, který předal symbolickou výpověď ředitele z Krkonošských hor. Podle svolavatelů Petr Moravec upřednostňuje politické a komerční zájmy před zákonnou ochranou přírody a měl by být odvolán dříve, než správu parku zcela rozvrátí.

Hlavní důvody pro odvolání ředitele Petra Moravce:

1. Kauza tajně založené „falešné“ Asociace národních parků: Petr Moravec bez vědomí ředitelů zbývajících tří českých národních parků zaregistroval na adrese Správy KRNAP spolek se stejným názvem, jaký nese již dva roky existující neformální platforma Asociace národních parků ČR. Ředitelé NP Šumava, Podyjí a České Švýcarsko se od tohoto kroku distancovali a odmítli se na něm podílet.

2. Rozpad odborného aparátu a netransparentní reorganizace: Ze správy parku odešli či plánují odejít klíčoví lidé (vedoucí projektového oddělení Josef Taláb a podle posledních informací podala výpověď i hlavní účetní Správy KRNAP Jaroslava Tauchmannová). Lidsky nehezkým způsobem a bez udání důvodů odvolal náměstky Luďka Khola a Jakuba Kašpara, o jejichž kvalitní práci se národní park dlouhodobě opíral. Další systémové změny – jako je plánovaný převod prodeje dřeva přímo pod útvar ředitele či sloučení nezávislé státní správy s oddělením ochrany přírody – povedou k netransparentnímu hospodaření a omezení nezávislosti rozhodování ve správních řízeních.

3. Ztráta důvěry samospráv: K odvolání ředitele Moravce již dříve oficiálně vyzval předseda Svazku měst a obcí Krkonoše a starosta Vrchlabí Jan Sobotka a někteří další starostové. Vedení parku podle obcí selhává v základní komunikaci a rozhoduje autoritativně.

4. Absence odborné kvalifikace: Petr Moravec byl do funkce jmenován v červnu 2026 bez potřebné odborné přípravy a zkušeností s řízením chráněného území. Svá rozhodnutí podle zaměstnanců nekonzultuje s odborným personálem parku, ale výhradně s politickým vedením ministerstva.

Akci svolaly organizace Hnutí DUHA, Pestré Polabí, Krkonošská kavárna, ZO Českého svazu ochránců

přírody Smiřice, Východočeská pobočka České společnosti ornitologické, Východočeská pobočka Společnosti pro trvale udržitelný život, Východočeská pobočka České společnosti entomologické a iniciativa Věříme vědcům, ne kmotrům.

Jaromír Bláha, expert na ochranu lesů Hnutí DUHA, říká: *„Na nedostatečnou odbornost a rizika spojená se jmenováním Petra Moravce jsme upozorňovali již v červnu. Vývoj posledních měsíců bohužel potvrdil naše nejhorší obavy. Založení účelového spolku za zády ostatních národních parků a snaha stihnout podivné reorganizace a převod obchodu se dřevem pod vlastní kancelář ukazují, že ředitel Moravec nesledoval ochranu krkonošské přírody, ale zcela jiné zájmy. Ministerstvo musí zasáhnout dříve, než bude správa parku zcela rozvrácena.“*

Prof. Josef Fanta, lesnický odborník a spoluzakladatel KRNAP, říká: *„Krkonošský národní park vznikl a fungoval desítky let s obrovským úsilím odborníků i místních lidí. Je nemyslitelné, aby v jeho čele stál člověk, který nemá důvěru vlastních zaměstnanců, vědecké obce ani krkonošských obcí. Řízení národního parku vyžaduje odbornost, pokoru k přírodě a otevřený dialog, nikoliv jen politické příkazy z Prahy.“*

Jakub Gejdoš, autor a zakladatel petice za odvolání ředitele, říká: *„Rychlost, jakou petice získala tisíce podpisů, jasně ukazuje, že lidem v Krkonoších i po celé republice není osud našeho nejstaršího národního parku lhostejný. Důvěra je pryč. Ministr Červený by měl naslouchat hlasu odborníků, veřejnosti a samospráv, a Petra Moravce z funkce bezodkladně odvolat.“*

Krakonoš řekl: *„Nestrpím, abyste dál pošlapával, co je mi tak drahé – a co je drahé každému, kdo alespoň koutkem oka vidí, že největší bohatství hor nespočívá v tom, co lze horám proti jejich vůli uzmout a obratem zpeněžit, ale v bohatství jejich života. Trautenberka Moravce v Krkonošských horách nechci!”*

Organizace a svolavatelé happeningu vyzvali ministra životního prostředí Igora Červeného, aby ředitele Moravce odvolal ještě před plánovanou vlnou nucených odchodů dalších zaměstnanců.

Tisková zpráva pořádajících organizací, redakčně upraveno

Stát osekal plán na obnovu přírody o konkrétní cíle a termíny, varují ekologické organizace

Z návrhu Národního plánu na obnovu přírody zmizela na popud Ministerstva zemědělství většina konkrétních opatření s měřitelnými cíli a termíny. Zelený kruh poslal přes 180 připomínek a žádá, aby ministerstvo před odesláním do Bruselu zapracovalo do plánu měřitelné a dostatečně ambiciózní cíle.

Ministerstvo životního prostředí poslalo návrh Národního plánu na obnovu přírody (NPOP) do mezirezortního připomínkového řízení 24. září, Zelený kruh k němu poslal přes 180 připomínek a připojil k nim i návrhy ze Stínového plánu na obnovu přírody, který organizace spolu s vědci představily veřejně. Stínový plán stojí na podkladech, které dva roky vznikaly v pracovních skupinách ministerstva za účasti více než stovky institucí a organizací. Většina navržených opatření se ale do návrhu nedostala.

Národní plán má zajistit vyšší druhovou rozmanitost a odolnost krajiny vůči suchu, povodním a erozi. Návrh má přes 260 stran, chybějí v něm ale měřitelné cíle i termíny, podle kterých by šlo kontrolovat, zda se příroda skutečně obnovuje. Plán, který měl ukázat, jak obnovu přírody v praxi zahájit, se tak mění v obecný seznam záměrů.

Chybí například závazek omezovat zastaralé odvodnění, přestože českou krajinu protíná zhruba milion kilometrů drenážního potrubí, které z ní odvádí vodu. Z více než 54 000 umělých příčných překážek na řekách a potocích návrh vybírá 108 a do roku 2030 počítá s odstraněním dvanácti. Stínový plán přitom ukazuje, jak mohou konkrétní cíle vypadat. Do roku 2030 navrhuje například 2 000 kilometrů zatravněných drah odtoku a nárazníkových pásů nebo pestré neprodukční plochy na nejméně 8 % zemědělské půdy, do roku 2050 pak 100 000 hektarů obnovené přírody.

Návrh NPOP měl být v Bruselu do 1. září, ministerstvo ho chtělo odeslat až na konci října. Ministr životního prostředí Igor Červený zdržení vysvětluje vyjednáváním o evropském rozpočtu a cenou opatření, která by stála 9 až 15 miliard korun ročně, což podle něj výrazně překračuje možnosti resortu. Podle Evropské komise ale každé euro vložené do obnovy přírody přinese užitek ve výši 4 až 38 eur. Finální verzi plánu musí Česko odevzdat do 1. září 2027.

Obnovu přírody přitom podporuje i veřejnost. Do veřejné konzultace k NPOP se v dubnu a květnu zapojilo téměř 3 000 lidí, přes 2 700 z nich vnímá zhoršující se stav krajiny a úbytek biologické rozmanitosti a přes 2 900 souhlasí se zavedením opatření na obnovu přírody. Reprezentativní průzkum agentury Focus z února a března ukázal, že ambiciózní plán chce 79 % lidí, mezi voliči ANO 77 %, SPD 67 % a Motoristů 80 %.

Evropská komise bude mít na posouzení návrhu šest měsíců. Hodnotí přitom mimo jiné ambici plánu, jeho vědecký základ, zajištění financování i to, zda příprava účinně zapojila odborníky a veřejnost. Právě v tom český plán podle organizací selhává, protože většina konkrétních opatření odsouhlasených v odborných pracovních skupinách z něj na konci přípravy finální verze netransparentně zmizela. Podle informací organizací bude Komise při hodnocení vládního plánu pracovat i se Stínovým plánem, který jí poskytla odborná veřejnost.

Organizace Zelený kruh, která zastřešuje desítky environmentálních a expertních organizací, vyzývá MŽP, aby do plánu před odesláním do Bruselu vrátilo měřitelné cíle a termíny, které zajistí naplnění indikátorů nařízení, ale hlavně zajistí obnovu přírody a jejích funkcí a adaptaci krajiny na klimatické změny.

Jan Skalík z Hnutí DUHA, říká: „*Česko může v následujících osmi letech čerpat stamiliardy z evropských fondů na obnovu krajiny, aby byla odolná vůči suchu. Když premiér říká, že z Evropy získá peníze na boj se suchem, jsou to peníze, které Evropská unie uvolní mimo jiné na zadržování vody přímo v lesích, na polích a v obnovených nivách řek v návaznosti na rušení příčných překážek na tocích. Evropská unie ale stavbu velkých betonových přehrad nezafinancuje: z těch se v přicházejících suchých obdobích může totiž víc vody vypařit, než s čím pomohou.*“

Nikol Krejčová ze Zeleného kruhu, říká: *„Ambiciózní plán na obnovu přírody by nám přinesl odolnější přírodu, lepší život ve městech i finance. Místo toho stát odmítá doporučení odborníků a chce pokračovat ve spravování krajiny, které není odpovědné ani výhodné. A to i navzdory veřejnosti, která zlepšení stavu krajiny požaduje. Vyzýváme proto Ministerstvo životního prostředí, aby do plánu před odesláním do Bruselu vrátilo měřitelné cíle a termíny, které zajistí naplnění indikátorů nařízení, ale hlavně zajistí obnovu přírody a jejích funkcí a adaptaci krajiny na klimatické změny.“*

Alžběta Procházková z WWF Česko, říká: *„Obnova zemědělské krajiny je možná nejtěžším úkolem celého nařízení, protože se týká prostoru, ve kterém žijí a pracují lidé a který zároveň vyžaduje strategické, komplexní a místně specifické změny. Bude proto nutné propojit stávající přístupy s krajinným plánováním, ale také osvětou, komunikací a spoluprací zemědělců, obcí, komunit, krajů i mnoha resortů. Bez odvážného pojetí obnovy zemědělské krajiny ohrozíme nejen dlouhodobou udržitelnost naší produkce, ale také kvalitu vody, životního prostředí i zdraví.“*

Marcela Klemensová z Arniky, říká: *„Plochy zeleně a vzrostlé stromy mají v našich městech zásadní roli – ochlazují ulice, pomáhají zadržovat vodu a vytvářejí zdravé prostředí pro život obyvatel. Pokud ale chceme města efektivně připravit na dopady klimatických změn, neobejdeme se bez jasných čísel, termínů a kontrolních mechanismů. Vypuštěním konkrétních cílů z národního plánu ztrácíme možnost reálně měřit, jestli stromy a zelené plochy v krajině skutečně přibývají, nebo ne. Nemůžeme vyhodnotit, zda jsou naše opatření efektivní a zda mají očekávané environmentální, sociální, ale i ekonomické přínosy. Místo systematické péče o stromy a plochy zeleně hrozí, že nám zbude jen obecný seznam přání, jehož plnění nikdo nezkontroluje. Vyzýváme proto ministerstvo, aby využilo dvouletou práci expertů a začlenilo do dokumentu měřitelné závazky. To je jediná cesta, jak obnovu sídelních ekosystémů opravdu garantovat.“*

Gita Matlášková z Arniky, říká: *„Letošní vedra a sucho nám znovu připomněla, jak důležité je udržet vodu v krajině. Zdravá a odolná krajina potřebuje vodu, která se v ní může přirozeně zadržovat a také volně proudit. K tomu musíme mimo jiné vracet řekám jejich přirozenou podobu a odstraňovat zbytečné bariéry, které brání migraci ryb, pohybu sedimentů i sycení okolní krajiny vodou. Národní plán obnovy přírody (NPOP) má být nástrojem, který nám pomůže dostat přírodu do lepšího stavu. Neměli bychom proto oslabovat jeho cíle ani rozmělňovat stanovené milníky. Potřebujeme jasný plán, konkrétní termíny a harmonogram prací. Na našich řekách stále najdeme řadu zbytečných jezů a dalších překážek, které omezují jejich přirozené fungování. Je čas začít systematicky odstraňovat ty, které už nemají své opodstatnění, a dát řekám i krajině prostor znovu fungovat přirozeně. Bez jasně stanovených termínů a hodnot, to ale nedokážeme.“*

Pavel Šremer ze Společnosti pro trvale udržitelný život, říká: *„Ani vyschlé přehrady nepřesvědčily ministra zemědělství ke změně přístupu, chce budovat další přehrady, namísto toho, aby podpořil opatření v celé krajině k zadržování srážkové vody. Vyschlé, draze budované přehrady vláhu českým polím nepřinesou. To by daleko účinněji zajistilo odstranění či zablokování stovek tisíc kilometrů odvodňovacích meliorací a změna hospodaření na polích například ve prospěch organického hnojení. To však v návrhu národního plánu obnovy přírody v konkrétní podobě není, přestože to expertní skupiny navrhovaly.”*

Tisková zpráva koalice ekologických organizací

Calla podpořila výzvu "S úctou k české krajině"

Výzvu s názvem "S úctou k české krajině" společně iniciovali sedláci, lesníci, rybáři, myslivci, ochránci přírody i starostové některých obcí. Lidé různých profesí a z různých regionů ČR žádají o jednání se zástupci obcí a krajů. Chtějí s nimi řešit ochranu vody a půdy, obnovu krajinných prvků nebo adaptaci krajiny na sucho. Svým podpisem je můžete podpořit i vy.

Iniciativa chce zabránit přerušení péče o cenná místa v krajině, vytvořit stabilnější podmínky pro lidi hospodařící v krajině a jasně nastavit spolupráci mezi státem, samosprávami a lidmi z praxe. Navrhuje také nastavování pravidel podle skutečných podmínek v krajině a řešení problémů napříč obory i hranicemi pozemků. Podrobnosti, aktuality a celé znění výzvy najdete zde: https://suctoukceskekrajine.cz/.

Calla už výzvu podpořila. Pokud s ní také souhlasíte, můžete ji na výše uvedeném odkazu svým podpisem podpořit také.

Jiří Řehounek

Pravidla povolování staveb mění už od prosince

Novela stavebního zákona byla vyhlášena ve Sbírce zákonů pod číslem 215/2026 Sb.. První vlna změn tak nabude účinnosti už 1. prosince 2026. Zásadní změny pravidel pro povolování staveb začnou platit prakticky bezprostředně a bez dostatečné přípravy veřejnosti, obcí i stavebních úřadů. Prosincová účinnost se týká pouze části novely. Většina změn začne platit od 1. ledna 2027, některé institucionální změny pak od roku 2028.

První vlna přinese změny v povolování staveb s převažující funkcí bydlení a podlahovou plochou od 10 000 m², posuzování staveb v zastavitelném území, uplatňování námitek účastníků řízení i možnostech soudní obrany. Pro vybrané stavby se navíc zavádí zrychlené řízení a fikce souhlasu, tedy povolení stavby uplynutím stanovené lhůty. Ruší se také některá ustanovení upravující povolování staveb pro dostupné nájemní bydlení.

„Změny stavebního zákona, které mohou začít platit už od listopadu, jsou poměrně zásadní. Novela krátí práva lidí a obcí: zkracuje lhůty pro podání námitek i jejich obsah, omezuje možnosti obrany u soudu a ruší některá ustanovení pro dostupné nájemní bydlení. Zatímco práva veřejnosti se omezují, práva investorů se posilují. Novela zavádí zvláštní kategorii staveb s převažující funkcí bydlení od 10 000 m², fikci souhlasu u vybraných staveb, tedy vznik povolení uplynutím lhůty, možnost stavebníka předložit vlastní návrh stavebního povolení, a dokonce možnost zvolit si, podle jakého právního stavu bude jeho záměr posuzován,“ upozorňuje Anna Vinklárková, odbornice Arniky.

Co začne platit už v první vlně? Nejdůležitější změny stavebního zákona:

1) Nová kategorie velkých staveb pro bydlení a zrušení ustanovení pro dostupné nájemní bydlení

- Zavádí se kategorie staveb pro hromadné bydlení – staveb nebo souborů staveb s převažující funkcí bydlení a podlahovou plochou od 10 000 m². (§ 5 odst. 7)
- Zákon zároveň stanoví, že plánování, příprava, výstavba a provoz veřejné infrastruktury a vyhrazených staveb jsou ve veřejném zájmu. (§ 5 odst. 8)
- Zrušení ustanovení upravující řízení o povolení záměru domu pro dostupné nájemní bydlení. (zrušené § 201 a § 202)

2) Zrychlené řízení a fikce souhlasu
- Zrychlené řízení lze využít i u záměrů vyžadujících povolení výjimky podle zákona o ochraně přírody a krajiny (§ 212 odst. 1 – vypuštěné písm. c)), pokud splní dané podmínky včetně doložení souhlasů všech účastníků řízení. (§ 212)
- Povolení vydané ve zrychleném řízení se již nemusí zveřejňovat na úřední desce. (§ 212 – zrušený odst. 2)
- Fikce souhlasu: U vybraných jednoduchých staveb a sítí technické infrastruktury může povolení záměru vzniknout uplynutím třicetidenní lhůty od podání žádosti. (§ 212a)
- Mezi tzv. jednoduché stavby se nově řadí také bytové domy se zastavěnou plochou do 500 m², nejvýše čtyřmi nadzemními podlažími, výškou do 9 m a nejvýše jedním podzemním podlažím. (Příloha č. 2 odst. 1 písm. b)

3) Omezení práv účastníků řízení
- Lhůta pro uplatnění námitek se zkracuje na 10 dní. (§ 188 odst. 1)
- Lhůta pro vznesení námitky podjatosti se zkracuje na jeden týden. (§ 190a odst. 1)
- Námitky, které nespočívají v porušení právních předpisů, nejsou důvodné. (§ 193 odst. 5)

„Lidé i obce budou mít na podání námitek jen deset dní, na vznesení námitky podjatosti dokonce pouhý týden. Novela navíc omezuje i jejich obsah: námitky, které nespočívají v porušení právních předpisů, nemají být důvodné. V praxi tak může nastat situace, kdy soused popíše skutečný a závažný zásah do kvality svého života či hodnoty majetku, ale pokud v tak krátké lhůtě nedokáže doložit porušení konkrétního právního předpisu, se svou námitkou neuspěje. To lidem ztíží obranu svých práv,“ upozorňuje Anna Vinklárková.

4) Omezení přezkumu stanovisek
- Vyjádření ani závazné stanovisko již nelze v přezkumném řízení zrušit nebo změnit po nabytí právní moci rozhodnutí, pro které byly podkladem. (§ 179a)

5) Omezení žalob a soudního přezkumu
- Ruší se dvouměsíční lhůta pro rozšíření žaloby. (§ 306, zrušený odst. 2)
- Nepřípustné jsou žaloby a žalobní body, které nespočívají v porušení právních předpisů. (§ 307 odst. 1)
- Odkladný účinek lze navrhnout jen současně se žalobou či kasační stížností; (§ 308 odst. 1) pokud jej soud přizná nebo vydá předběžné opatření, má rozhodnout nejpozději do 90 dnů. (odst. 2)

6) Posílení práv stavebníka
- Stavebník může k žádosti připojit nebo doplnit návrh stavebního povolení. (§ 184 odst. 5)
- Stavební záměr se bude posuzovat podle právního stavu ke dni podání žádosti, a to i v odvolacím, přezkumném, soudním a opakovaném řízení. Pokud o to stavebník požádá, posuzuje se záměr podle

právního stavu ke dni rozhodnutí. (§ 193 odst. 6)

- Při změně stavby před dokončením se použijí požadavky na výstavbu a územně plánovací dokumentace platné v době podání původní žádosti. Stavebník si může zvolit novější právní stav. (§ 224 odst. 6)
- Pokud žádosti o povolení stavby nelze vyhovět nebo je nutné uložit podmínky odporující podkladům stavebníka, musí úřad stavebníka informovat o důvodech, případně ho poučit o možnostech řešení a dát mu prostor se vyjádřit. (§ 194a odst. 1)

7) Změny v posuzování staveb v zastavitelném území (dle územního plánu)

- Stavební záměr v zastavitelném území, který je v souladu s územně plánovací dokumentací a požadavky na výstavbu, je přípustný i z hlediska jiných zákonů. (§ 194 odst. 1)
- Povolení záměru v zastavitelném území je v souladu s ochranou práv účastníků řízení, pokud záměr splňuje požadavky na výstavbu a odpovídá plánovanému charakteru území. (§ 194 odst. 2)
- Při rozhodování o záměrech v zastavitelném území se neposuzuje krajinný ráz (§ 194 odst. 3) ani ochrana zemědělského půdního fondu. (§ 194 odst. 4)

„Změny v posuzování staveb v zastavitelném území vypadají nenápadně, ale v praxi mohou výrazně ztížit ochranu veřejných zájmů i kvality života lidí, kteří v daném místě žijí. Územní plán je důležitým nástrojem pro rozhodování o budoucnosti měst a obcí. Nemůže ale předvídat všechny dopady každého budoucího projektu ani nahradit posouzení konkrétních místních podmínek. Představa, že stavba, která je v souladu s územním plánem, automaticky splňuje i požadavky jiných zákonů nebo že splnění požadavků na výstavbu samo o sobě zaručuje ochranu práv účastníků řízení, je zcela mylná,“ říká Anna Vinklárková z Arniky.

Tisková zpráva Arniky (redakčně upraveno)

Podporujeme Českou televizi a Český rozhlas

Calla se přidává k podpoře médií veřejné služby. Se znepokojením sledujeme snahy o omezení jejich nezávislosti. Vždy jsme je považovali za záruku profesionálního přístupu, zdroj ověřených zpráv a kvalitní publicistiky, a to nejen v oblasti ochrany životního prostředí.

„Média, o jejichž penězích budou každý rok rozhodovat politici, se těžko mohou věnovat tomu, co se politikům nehodí. Všichni tak přicházíme o jistotu, že se k nám dostanou nezkreslené informace,“ píše na Facebooku naše střechová síť Zelený kruh, sdružující nevládní organizace v ochraně životního prostředí.

Na vládě nezávislá média, ať už veřejnoprávní nebo soukromá, jsou jedním z pilířů demokratické společnosti a pojistek zneužívání moci. Stejně jako nevládní organizace nebo soudy. Není náhoda, že autoritářské režimy se pokoušejí ovládnout nebo zdiskreditovat právě tyto pojistky.

Pokud nechceme jít maďarskou nebo slovenskou cestou, potřebujeme svobodná média veřejné služby.

Jiří Řehounek

Krach jednání o stavbě Dukovan na korejské straně, harmonogram projektu v ohrožení

Na konci října společnost KHNP, která má podle smlouvy postavit dva nové reaktory v Dukovanech, oznámila, že ukončuje jednání s konsorciem společností Daewoo Engineering & Construction (E&C) a Doosan Enerbility, které mělo zajistit výstavbu. Obě strany se podle korejských médií nedokázaly dohodnout na klíčových podmínkách, zejména pak na způsobu výpočtu stavebních nákladů a rozdělení rizik. Příčiny tohoto rozkolu sahají až k výběrovému řízení, v němž společnost KHNP předložila svou nabídku na základě vlastních odhadů nákladů, aniž by se s konsorciem Daewoo E&C dohodla na výši a podmínkách smlouvy. Krach jednání o stavební smlouvě vyvolává obavy ohledně realizace projektu, protože výstavba jaderných elektráren vyžaduje specializované odborné znalosti, které omezují počet společností schopných takový projekt úspěšně dokončit.

V ohrožení je nejen samotný harmonogram realizace projektu, ale otazníky se vznášejí i nad cenou. Nejde pouze o ministrem Havlíčkem potvrzených 700 miliard korun, protože k veřejně prezentované ceně 407 mld. Kč z doby uzavření smlouvy s jihokorejskou KHNP je potřeba připočítat náklady na zajištění financování (úroky z úvěrů či dluhopisů apod.). Avšak i česká strana v žádosti Evropské komisi o notifikaci štědré veřejné podpory na stavbu těchto reaktorů počítá s možným navýšením ceny až na 900 miliard Kč. Podrobnosti, v jakém rozsahu a za jakých podmínek půjde zdražení na vrub dodavatele korejské strany a nakolik českého rozpočtu, je v dnes zveřejněných smlouvách utajeno.

Zdá se, že korejská KHNP ve snaze uspět ve výběrovém řízení podcenila cenu projektu, která je klíčová pro její subdodavatele. Ještě uvidíme, nakolik bude pro korejskou vládu přijatelné doplácet na ztrátový projekt poté, co po dohodě o vyrovnání se s licenčními požadavky s americkým Westinghouse musela opustit všechny evropské projekty kromě Česka. O to více nám chybí debata o možných alternativách, které by dokázaly rychleji nahradit spalování uhlí a zajistili českým spotřebitelům levnější elektřinu, než je dukovanský projekt.

Edvard Sequens

Výstavba prvního reaktoru SMR v Kanadě se protáhne

Kanadská společnost Ontario Power Generation oznámila ve finanční zprávě za 3. čtvrtletí 2026, že nadále nelze počítat se spuštěním prvního reaktoru BMWR-300 rozestavěného v elektrárně Darlington v říjnu 2030, tedy v termínu oznámeném letos na jaře. Zároveň nebude dodržen rozpočet ve výši 7,7 miliard

dolarů. Důvodem jsou technické komplikace plynoucí z výstavby prvního reaktoru svého druhu. Aktualizovaný harmonogram a rozpočet budou zveřejněny v polovině roku 2027.

Plán státní společnosti Ontario Power Generation investovat 20,9 miliard dolarů včetně finančních nákladů (cena prvního reaktoru je vyšší, započítávají se do ní náklady infrastrukturu využívanou i ostatními bloky) do výstavby čtyř reaktorů BWRX-300 o celkovém výkonu 1200 MW schválila vláda provincie Ontario v roce 2025. Reaktor dodavatelského konsorcia GE Hitachi patří do kategorie malých modulárních reaktorů (SMR – Small Modular Reactor). V globálním měřítku jde o první větší projekt s reaktory SMR.

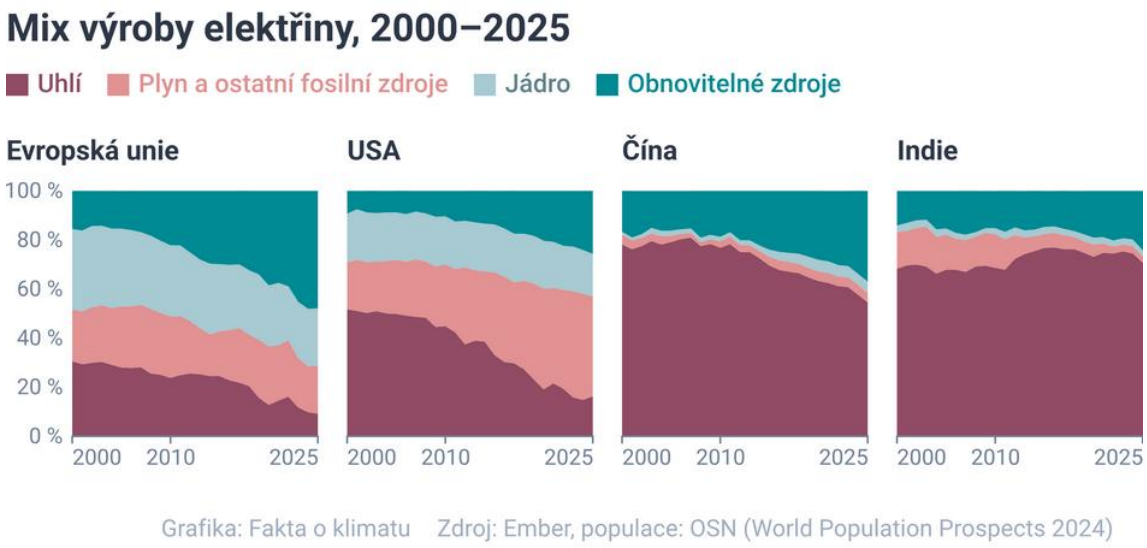
Deklarovaná cena je příliš vysoká na to, aby vyvolala zájem o opakování podobného projektu (například jeden reaktor o výkonu 1150 MW v americké elektrárně Vogtle stál po všech zdraženích 17,5 miliard dolarů včetně finančních nákladů). Průměrná cena elektřiny z reaktorů v Darlingtonu je oficiálně odhadována na 149 dolarů za megawatthodinu.

Podle původních odhadů dodavatele GE Hitachi měl jeden reaktor BWRX-300 stát 700 milionů dolarů. Rozšíření do dalších zemí bude záležet na tom, zda se u dalších projektů podaří cenu snížit díky efektu sériové výroby.

Více informací včetně odkazu na finanční zprávu:
https://thelogic.co/briefing/ontarios-pioneering-small-modular-nuclear-reactor-is-behind-schedule-and-over-budget/

Pro Temelin.cz Karel Polanecký

GRAF MĚSÍCE

Videozáznam přednášky "Klimatomluva: fakta proti dezinformacím"

Přednáška s Danielem Kortusem, popularizátorem vědy z VŠCHT v Praze a mimo jiné zakladatelem portálu Klimatomluva, která se v cyklu Zelených úterků konala 20. října v Horké vaně, byla poutavá a diskuse vzhledem k počtu aktivních zájemců nebrala konce. Klimatická změna a globální oteplování z pohledu vědy a dat. Jak skutečně funguje klima Země, co způsobují emise CO2 a jakou roli hrají energie a obnovitelné zdroje. Proč ale fakta o klimatické změně prohrávají s dezinformacemi? A jak na to reagovat?

Videozáznam si můžete pustit zde: https://youtu.be/Ayn8rQ2Z-pQ?si=ZTiUt1evvgbToDHp

Edvard Sequens

Vychází publikace Stav ptactva v Česku 2026

Česká společnost ornitologická (ČSO) vydává publikaci Stav ptactva v Česku 2026. Na téměř sto stranách nastíní, kolik je u nás ptáků a jak se jim daří, jakým problémům musí čelit a jaká jsou řešení. Ptáků v Česku dlouhodobě ubývá, od roku 1982 se jejich početnost snížila o 13,4 procenta a každoročně klesá v průměru o 1,6 % i nadále.

Cílem publikace Stav ptactva v Česku 2026 je podat ucelený obraz o tom, jak se u nás ptákům dlouhodobě daří. *„Každoročně vydáváme vědecké studie a odborné články, které jsou založené na datech z monitorovacích programů. Publikace o stavu ptactva srozumitelnou formou tato data vysvětluje a je tak vhodná i pro širokou veřejnost,"* vysvětluje editorka publikace Alena Klvaňová.

Stav ptactva v Česku 2026 navazuje na první zprávu, která vyšla v roce 2009. Již za takto relativně krátký časový úsek sedmnácti let ptačí populace některých druhů prodělaly výrazné změny v početnosti. *„Od roku 2009 významně přibyli například orel mořský, luňák červený, jeřáb popelavý nebo moták lužní. Tyto příklady ukazují, že cílená ochrana, vhodné hospodaření a dlouhodobá podpora mohou nepříznivé trendy zvrátit,"* říká další z editorů Filip Tuháček.

Od posledního vydání Stavu ptactva se u řady druhů, které v ČR před rokem 2009 hnízdily, nepodařilo hnízdění prokázat. *„Například koliha velká, která u nás hnízdila až v desítkách párů, naposledy prokazatelně zahnízdila v roce 2011,"* sděluje Tuháček.

V Česku hnízdí přibližně 45 milionů párů ptáků (90 milionů jedinců) od 216 druhů. *„Deset druhů ptáků u nás od posledního vydání Stavu ptactva v roce 2009 zahnízdilo zcela nově, z toho 4 nepůvodní druhy. Nejpočetnějším hnízdícím ptákem u nás je pěnkava obecná s počtem 5,7 milionů párů,"* říká Tuháček.

Početnost ptactva u nás nicméně dlouhodobě klesá, přičemž jednou z hlavních příčin je enormní tlak intenzivního zemědělství, se kterým je spojený úbytek pestré krajiny a vhodných hnízdních i potravních stanovišť. *„Kvůli tomu z Česka nejrychleji mizí polní a luční ptáci, kterých je dnes téměř o polovinu méně než před 44 lety. Mezi nejvíce zasažené druhy patří koroptev polní, čejka chocholatá, konipas luční nebo chocholouš obecný,"* říká Klvaňová.

Stále větší vliv na početnost ptáků má také člověkem způsobená změna klimatu: teplomilné druhy se šíří, zatímco druhy vázané na chladnější prostředí ustupují. Negativně působí i změny lesního a rybničního hospodaření, vysušování krajiny a další lidské zásahy včetně sítě elektrického vedení, dopravy nebo úmyslného pronásledování.

Publikace vznikla na základě výsledků výzkumů, programů občanské vědy a dlouhodobých monitoringů, na kterých se podíleli čeští profesionální i amatérští ornitologové. *„Příznačné je, že se v české ornitologii vhodně doplňuje práce profesionálních ornitologů s činností velkého množství lidí, kteří se ptákům věnují ve svém volném čase. Nemusí přitom jít jen o cílený výzkum. I zdánlivě obyčejné zaznamenávání pozorování při vycházkách do přírody do databáze Avif vytváří množství cenných dat, která lze následně odborně zpracovat. Bez zapojení dobrovolných spolupracovníků by dnes nebylo možné sledovat stav našeho ptactva v takovém rozsahu,"* podotýká Peter Adamík, předseda ČSO a člen autorského týmu publikace.

Stav ptactva má podle něj jednak ukázat, kde jsou problémy, ale také že některé negativní trendy lze změnit a že znalost jejich příčin umožňuje hledat řešení. *„Příčiny pozorovaných změn přitom nebývají jednoduché a v řadě případů jim dosud plně nerozumíme. Jejich poznání je však prvním krokem k tomu, abychom dokázali nepříznivý vývoj zvrátit. Doufám proto, že tato publikace nebude jen ohlédnutím za tím, co jsme za uplynulé roky zjistili, ale také podnětem k tomu, co můžeme pro ptáky a jejich prostředí udělat v dalších letech,"* věří Adamík.

Publikace ke stažení v PDF: https://www.birdlife.cz/wp-content/uploads/2026/10/Stav-ptactva-v-Cesku-2026_web.pdf

Tisková zpráva ČSO

Birdwatchingem ku zdraví

České noviny vydaly zprávu o tom, že pozorování ptactva prospívá lidskému zdraví. Týká se to prý velmi širokého spektra pozorovacích aktivit od aktivního birdwatchingu v terénu až po pozorování krmítek u domova seniorů. Tyto aktivity podle několika studií prospívají mozku a zpomalují jeho stárnutí.

Určitě není náhoda, že zprávu převzal server ČTK z britské BBC. Právě na Britských ostrovech se birdwatchingu věnuje opravdu hodně lidí. Odhaduje se, že za Kanálem se věnují tomuto koníčku čtyři miliony ptáčkařů. Což z birdwatchingu učinilo populárnější aktivitu, než jakou je rybaření.

Dává smysl, že pozorování ptáků našim mozkům pomáhá. Lidé kvůli němu chodí do přírody, a namáhají mozek vyhledáváním a určováním opeřenců. Navíc se potkávají a diskutují s podobně „postiženými“, které v terénu jednoduše poznají podle dalekohledu nebo fotoaparátu s velkým zoomem.

Recept na dlouhodobou duševní svěžest tedy zní: Nejméně jeden zápis do databáze AVIF (avif.birds.cz) každý den. Nebo si alespoň pořiďte krmítko.

Jiří Řehounek

Hnutí DUHA Šelmy potvrzuje narození vlčat v několika oblastech ČR

Dosavadní výsledky monitoringu Hnutí DUHA Šelmy potvrzují, že se také v roce 2026 narodila vlčata v několika sledovaných oblastech České republiky. Organizace jejich výskyt a rozmnožování dlouhodobě sleduje prostřednictvím terénního monitoringu, fotopastí a ve spolupráci s dobrovolníky Vlčích a Rysích hlídek. Letošní výsledky přinášejí přehled potvrzené reprodukce ve vybraných oblastech a naznačuje vývoj populace vlků v české krajině. Monitoring je zaměřen pouze na vybrané modelové oblasti a neslouží k určení celkového počtu vlků v ČR.

Letošní monitoring potvrdil narození vlčat v několika sledovaných oblastech, mimo jiné v Krušných horách, Jeseníkách, Beskydech nebo na Broumovsku. Na česko-polském pomezí probíhá monitoring také v rámci česko-polského projektu Interreg, na kterém Hnutí DUHA Šelmy spolupracuje s Mendelovou univerzitou v Brně (MENDELU) a Národním parkem Stolové hory (PNGS). V oblasti Broumovska se při vyhodnocování situace zohledňují data všech zapojených organizací. Podrobnější výsledky monitoringu na česko-polském pomezí přináší poslední monitorovací zpráva.

V některých dalších teritoriích výsledky naznačují možné rozmnožování, které bude potřeba potvrdit pokračujícím monitoringem. Ne ve všech sledovaných oblastech se letos podařilo výskyt vlčat prokázat.

„Stejně jako v předchozích letech se podařilo potvrdit jak teritoria, ve kterých se vlci úspěšně rozmnožili, tak i ta, kde k reprodukci letos pravděpodobně nedošlo, přestože v nich byl zaznamenán stabilní pár. Dlouhodobý monitoring zároveň ukazuje, že ani opakovaná úspěšná reprodukce nevede k dramatickému nárůstu počtu vlků v teritoriu smečky. Většina vlčat totiž nepřežije první rok života a jedinci, kteří se dožijí dospělosti, rodičovské teritorium zpravidla opouštějí.“ komentuje letošní výsledky Michal Feller, koordinátor Hnutí DUHA Šelmy.

Přehled jednotlivých oblastí:

Krušné hory

Letos se podařilo potvrdit narození vlčat ve třech lokalitách Krušných hor. Dvě se nacházejí ve východní části pohoří a jedna ve střední části. Právě ve střední části Krušných hor se v loňském roce usadil mladý vlčí pár, který letos vyvedl svá první vlčata. V ostatních sledovaných lokalitách se zatím přítomnost letošních vlčat potvrdit nepodařilo.

Lužické hory a Frýdlantsko

V Lužických horách zachytily fotopasti vlčata ve dvou lokalitách sledovaného území. V jedné z nich je samicí rodičovského páru pravděpodobně dlouhodobě handicapovaná vlčice s trvalým zraněním zadní končetiny.

Na Frýdlantsku je přítomnost vlků dlouhodobě dokumentována ve dvou přeshraničních oblastech. Záběry z fotopastí zde zachytily pravděpodobně dvě různé kojící vlčice. Pokračující monitoring na podzim a v zimě, který zahrnuje sledování stropních drah a genetické analýzy, může pomoci potvrdit narození vlčat i to, zda se vlci na těchto územích trvale zdržují.

Jeseníky a Rychlebské hory

V jesenické oblasti je v současnosti potvrzeno rozmnožování vlků ve třech různých teritoriích. Okolnosti nasvědčují narození mláďat také v dalším teritoriu, zatímco v pátém by se reprodukci mohlo podařit potvrdit při pokračujícím monitoringu. Na záběrech z fotopastí jsou přibližně tři a půl měsíce stará vlčata. Jde o třetí generaci potomků vlčího páru, který se pohybuje mezi předhůřím Králického Sněžníku a polskou Nysou.

Beskydy a Javorníky

Ve Vsetínských Beskydech se podařilo potvrdit reprodukci stejné vlčí smečky jako v loňském roce. Reprodukce byla potvrzena také v Moravskoslezských Beskydech.

Úspěšnou reprodukci se podařilo potvrdit rovněž na slovenské straně východních Javorníků. Ve Slezských Beskydech, ve východní části Moravskoslezských Beskyd a v příhraniční části Javorníků se zatím letos reprodukci potvrdit nepodařilo.

Pošumaví

V posledních letech se vlci pravidelně objevují také v oblastech navazujících na Národní park Šumava a Chráněnou krajinnou oblast Šumava. Letos se podařilo potvrdit reprodukci v západním Pošumaví.

Novohradské hory

V Novohradských horách se letos zatím nepodařilo reprodukci vlků potvrdit. Jedná se o sdílenou přeshraniční smečku a nelze proto vyloučit reprodukci na rakouské straně hranice.

Broumovsko a Orlické hory

Na Broumovsku se zatím podařilo průkazně potvrdit narození vlčat v oblasti Javořích hor. Ve Vraních horách byla zaznamenána kojící vlčice. V Broumovských stěnách se vlčata zachytit nepodařilo, jejich výskyt se však podařilo zdokumentovat v navazujícím území na polské straně hranice, v národním parku Stolové hory.

U severní smečky v Orlických horách se zatím nepodařilo s jistotou prokázat reprodukci. Smečka je však stabilní. Na záznamech z fotopastí jsou dva vlci, u nichž je prokazatelně patrné kulhání. Ani u jižní smečky v Orlických horách se zatím reprodukci potvrdit nepodařilo. Další monitoring komplikuje rozsáhlá lesnická činnost v centrální části teritoria a odcizení několika klíčových fotopastí.

Kokořínsko

Na Kokořínsku se letos zatím nepodařilo reprodukci vlků prokázat. Jednou z možných příčin může být sražení vlčího samce u Bezdězu v prosinci 2025. Výsledky genetických analýz odebraných vzorků trusu naznačují, že tento samec patřil k rodičovskému páru a byl otcem loňských vlčat.

Monitoring pokračuje

Terénní monitoring vlků je organizačně náročný a vyžaduje dlouhodobou práci. Hnutí DUHA Šelmy ve spolupráci s dobrovolníky Vlčích a Rysích hlídek sleduje vybrané oblasti, v nichž dokumentuje vývoj výskytu vlků, jejich rozmnožování a dlouhodobé populační trendy.

Významnou roli hrají fotopasti i hlášení od veřejnosti. Pozorování vlků a nálezy dalších pobytových znaků jejich výskytu mohou lidé zasílat na adresu stopy@selmy.cz

Tisková zpráva Hnutí DUHA Šelmy

MALÝ OPRAVNÍK BIOLOGICKÝCH OMYLŮ

Leť a srůstej!

Pobavila mne letní zpráva o tom, kterak budějovičtí strážníci vyrazili vytáhnout z okapu netopýra a namísto něj zachránili roháče. Ještě více mne však pobavila následná diskuse čtenářů.

Pravda, většina sdílela jenom svoje zážitky s roháči, případně se pozastavovala nad zbytečným výjezdem. Strhla se však také diskuse, zda roháč létá díky krovkám. „Zjistilo“ se, že ne, ale musí je prý otevřít, aby vysunul blanitá křídla. Jinak by, to dá rozum, jeho krovky srostly jako u všech nelétavých brouků.

Což se skutečně může stát, třeba u střevlíků. Zdaleka ne všichni brouci pozbyvší schopnosti létat však mají srostlé krovky. Třeba majkám s extrémně zkrácenými krovkami nebo některým mandelinkám se zakrnělými křídly krovky nesrůstají. Stejně jako samičkám světlušky větší. Ty totiž krovky nemají vůbec.

Jiří Řehounek

Jez v Děčíně nevyřeší dopravu, spolkne miliardy a nevratně poškodí Labe, varují Arnika a německý BUND

V polovině listopadu skončila lhůta pro připomínky k záměru Ředitelství vodních cest „Zlepšení plavebních podmínek na Labi v úseku Ústí nad Labem – státní hranice ČR/SRN“. Česká Arnika a německý svaz BUND Sachsen stavbu odmítají ze tří hlavních důvodů a žádají, aby ministerstvo životního prostředí posoudilo její dopady i na německém území.

Jez nevyřeší nedostatek vody ani nespolehlivost lodní dopravy

Česko a Německo stanovují přípustný ponor lodí podle odlišných pravidel. Lepší splavnost u Děčína proto nezaručí, že loď se stejným nákladem dopluje i po německém Labi, kde hlavní mělčiny leží v Německu na trase do Hamburku. Německo tam nové jezy neplánuje. Řeka Labe navíc trpí dlouhodobě nízkými a extrémně nízkými hladinami vody, což po velkou část roku výrazně omezuje nákladní dopravu nebo ji dokonce po mnoho měsíců znemožňuje v provozu, jak tomu bylo v letech 2025 a 2026. Nákladní doprava na českých vnitrozemských vodních cestách klesá již řadu let. Jen v roce 2025 se objem dopravy snížil o pětinu na 785 000 tun. Stavba jezu tento trend nezmění.

„Omezujícím faktorem nákladní plavby na Labi není situace u Děčína, ale rostoucí nedostatek vody v celém toku řeky. Samotná česká dokumentace předpokládá pokles průtoků, důsledky pro německý úsek Labe však z velké části opomíjí. Plavební stupeň by mohl zlepšit podmínky na několika kilometrech řeky, nezajistí však spolehlivou splavnost až do Hamburku. Projekt s takto pochybným přínosem neospravedlňuje významné ekologické škody, které lze očekávat na české i německé straně – od zásahů do území Natura 2000 až po rizika pro kvalitu vody,“ říká prof. Felix Ekardt, předseda BUND Sachsen.

Miliardový experiment za peníze daňových poplatníků

Stát chce za stavbu utratit zhruba 8,8 miliard korun, přestože její dopravní a ekonomické přínosy nejsou přesvědčivě prokázány. Jen příprava projektu stála od 90. let kolem 600 milionů korun. Jez nedokáže vyřešit nedostatek vody v celém Labi, jeho výstavba a provoz by přesto spolykaly obrovské veřejné prostředky. Hrozí tak, že zaplatíme miliardy za projekt, který nesplní své sliby a nenávratně poškodí řeku.

Sporný je i klimatický přínos. Podle studie samotného investora vypustí přeprava tuny nákladu lodí z Pardubic do Hamburku asi 73 kg CO_2e, po železnici zhruba 25 kg. A mezi Drážďany a Prahou se připravuje nová železniční trať, která může dopravní kapacitu výrazně zvýšit. Investovat miliardy do vodní stavby s nejistým přínosem v době, kdy vzniká moderní železnice s mnohem vyšší kapacitou a bez závislosti na stavu vody v Labi, nedává smysl.

Místo obnovy živých řek další betonování a ničení přírody

Jez by významně poškodil evropsky chráněné lokality Natura 2000 Porta Bohemica a Labské údolí, což ve vlastním posudku připouští i investor. Zničil by zhruba 4,8 hektaru bahnitých říčních náplavů a ohrozil poslední migrační cestu lososa ze Severního moře do českých řek. Evropa se přitom nařízením o obnově přírody (NRL) zavázala vracet řekám přirozený charakter a odstraňovat zbytečné překážky. Česko chce na Labi postavit další.

„Úsek pod Děčínem je posledním volně tekoucím kusem Labe v Česku. Živá řeka zadržuje vodu v krajině, pomáhá zvládat sucho, ochlazuje okolí a dává domov tisícům druhů, od lososa přes bobra až po kriticky ohrožený drobnokvět pobřežní. Ochrana těchto přirozených funkcí je investicí do budoucnosti nás všech. Místo abychom řeku přizpůsobovali stále méně spolehlivé lodní dopravě, měli bychom využívat její sílu ve prospěch lidí i přírody,“ říká Gita Matlášková z Arniky.

Saská vláda už dříve uvedla, že se chce procesu EIA účastnit. Arnika a BUND proto žádají, aby ministerstvo v závěru zjišťovacího řízení uložilo investorovi vyhodnotit dopady stavby i v Německu a zajistilo plné mezistátní posuzování s účastí německé veřejnosti.

Tisková zpráva Arniky

Alej roku 2026: veřejnost může hlasovat pro čtyři aleje z jižních Čech

Do 16. ročníku ankety Alej roku lidé nominovali čtyři jihočeské aleje – z Volyně, Chelčic, Lišova a Slavonic. Hlasovat pro ně lze od 4. listopadu 2026 do 27. ledna 2027 na webu https://alejroku.cz .

Do letošního ročníku ankety, kterou pořádá nevládní organizace Arnika, se celkem přihlásilo 55 alejí a stromořadí ze třinácti krajů. Soutěží o titul Alej roku 2026 i o titul nejoblíbenější aleje v každém kraji. Jižní Čechy mají

v anketě silnou tradici: v roce 2024 celou anketu vyhrála platanová alej v Protivíně a v roce 2021 lipová Klokotská alej v Táboře. Loni se krajskou vítězkou stala Lipová alej k hrobce rodu Dalbergů v Kostelním Vydří, která získala 227 hlasů.

„Za každou nominací stojí člověk, kterému na jeho aleji záleží natolik, že o ní chtěl dát vědět celé republice. Projděte si jejich příběhy a dejte hlas té aleji, která vás oslovila nejvíc. Hlasovat můžete až do konce ledna,“ vyzývá koordinátorka Aleje roku Denisa Hronová.

Jihočeské nominace

Javorová alej pod Malsičkou, Volyně. Lípy a jírovce lemují cestu ke starobylému hřbitovu Malsička, po které se v minulosti převáželi zesnulí. Pamětníci vyprávějí, že v silných vánicích povoz s nebožtíkem někdy uvázl ve sněhu a muselo se čekat, až se počasí umoudří.

Alej u kaple sv. Máří Magdalény, Chelčice. Převážně topolová alej lemuje poslední úsek stezky z Vodňan ke kapli sv. Máří Magdalény. Nominující Stanislav Štěpánek ke kapli chodí celý život, a tak mohl sledovat, jak alej roste.

Dubová alej u Vlkovického rybníka, Lišov. Duby u rybníka nedaleko Lišova přihlásil Viktor Herman, který sem už roky chodí fotografovat – nejraději východy slunce.

Alej v městském parku ve Slavonicích. Smíšená alej bříz, lip a jehličnanů v parku dva kilometry od rakouských hranic nabízí v létě stín a lavičky u rybníčku Malá pilka. Podle nominujícího Bohuslava Vítů je ideálním výchozím bodem k procházce historickým městem.

„Anketa Alej roku nám i letos ukazuje, jak hluboký vztah mají lidé k přírodě ve svém bezprostředním okolí. Nominace jsou neuvěřitelně pestré – od monumentálních historických alejí přes komorní stromořadí u venkovských rybníků až po nově vysazené komunitní aleje a linie stromů, které obnovují historii naší krajiny. Stejně pestré jsou i příběhy, které nám nominující poslali. Smyslem ankety není jen soutěžit o nejkrásnější alej, ale především upozornit na obrovský význam těchto stromů pro zadržování vody v krajině a ochlazování okolí. Každý příběh a každý odevzdaný hlas nám pomáhají tyto živé poklady chránit i pro budoucí generace,“ říká Marcela Klemensová, odbornice na ochranu stromů v krajině a vedoucí kampaně Arniky Zachraňme stromy.

Jak hlasovat

Hlasování probíhá výhradně online na webu http://alejroku.cz. Každý může odevzdat jeden hlas pro alej, která ho nejvíce oslovila. Po výběru aleje stačí vyplnit krátký formulář a potvrdit hlas kliknutím na odkaz v potvrzovacím e-mailu. Teprve potom je hlas platný.

Výsledky ankety budou vyhlášeny v únoru 2027. Kromě celkové vítězky Alej roku 2026 vzejde z hlasování i 13 krajských vítězek, mezi nimi nejoblíbenější alej Jihočeského kraje. Ve vítězné aleji se následně uskuteční slavnostní předání cen a diplomů za přítomnosti patronů ankety.

Tisková zpráva Arniky

Zpráva o stavu vody v Novohradských horách

Novohradské hory jsou bohaté na vodu, která vytváří příhodné podmínky pro množství přírodních společenstev i životy lidí. Fenoménu se věnovala panelová debata *„Zpráva o stavu vody v Novohradských horách“*, kterou 19. listopadu v Kulturně-spolkovém domě v Nových Hradech uspořádali spolek Krajina Novohradska a Kulturní a informační centrum Nové Hrady. Odborný panel se shodl na potřebě lepšího zadržení vody v novohradské krajině, ale také zvýšené pozornosti vůči zbytečnému znečištění horských nádrží, nedostatku srážek a intenzivnímu hospodaření na polích, v rybnících a lesích. Diskuse se zúčastnili hydrobiolog Karel Šimek, archeolog Michal Bureš, projektant vodních staveb Josef Bím a krajinní ekologové Robert Ouředník a Martin Hais.

Oblast Novohradských hor má zásadní strategický význam pro ochranu vodních zdrojů jižních Čech. *„Novohradsko tvoří přibližně 50 % povodí vodárenské nádrže Římov a 60 % vodnosti Malše na přítoku do nádrže, která je klíčovým zdrojem kvalitní pitné vody pro přibližně 400 tisíc obyvatel,“* uvedl hydrobiolog Karel Šimek, podle něhož současný stav neposkytuje účinnou ochranu pramenišť, toků a nádrží v horní části povodí. *„Problematický je převod bývalých plavebních klauz v centrální části Novohradských hor, jako je Jiřická nádrž, do soukromého vlastnictví. Z hydrologického hlediska by měly zůstat bez intenzivního rybářského využití, které přispívá k nežádoucímu organickému znečištění povodí Malše. V kontextu klimatické změny pozorujeme významný pokles množství vody přitékající do nádrže Římov. Současně roste průměrná teplota vody v nádrži, což urychluje mikrobiální rozklad organické hmoty a rozvoj nežádoucích sinicových vodních květů. Tyto změny se následně promítají do náročnosti a nákladů na úpravu surové vody pro vodárenský systém Jihočeského kraje,“* upozornil Karel Šimek.

Podle krajinného ekologa Roberta Ouředníka je kvalita vody v novohradských povodích stále poměrně dobrá. *„Na několika tocích je dosud schopná reprodukce perlorodka říční, která je bioindikátorem vysoké kvality vody. Horší je to s odvodněním lesní a zemědělské půdy, které spolu s oteplováním zvyšuje zranitelnost drobných toků vůči vysychání. Další zátěž přinášejí splachy živin a půdy z krajiny, zejména při přívalových deštích,“* vysvětlil Ouředník.

Hustá síť novohradské říční krajiny byla našimi předky značně modifikována pro různé hospodářské účely. Archeolog Michal Bureš ukázal, jak byla voda vedena a jímána jako zdroj závlahy i napájení hospodářských zvířat. *„Ke zvýšení zájmu o vodní sílu přispěla průmyslová revoluce. V jejích počátcích byla voda nejvýznamnějším zdrojem energie pro mlýny, hamry i pro dopravu dřeva využívaného ve sklárnách a v nížinách jako stavební materiál. Na vznik klauz a kanálů pro plavbu dřeva, které změnily vodní režim oblasti, reagovali obyvatelé podhůří budováním zavlažovacích kanálů,“* vylíčil archeolog Bureš.

Tam, kde se v minulosti odvodňovalo, nám s novou realitou klimatické změny životodárná tekutina často chybí. I současnost se tak nese v duchu krajinných staveb a zásahů, ačkoli tentokrát jde spíš o revitalizace směrem k původním přírodním poměrům. Projektant vodních staveb Josef Bím si všímá rozvoje opatření pro zádrž vody a revitalizací v závislosti na vlastníkovi pozemku. *„I přes některé excesy vidím obecný posun k lepšímu. Mnoho kilometrů vodních toků již bylo revitalizováno a další budou přibývat. Začíná se pracovat s mokřady a prameništi a někteří správci toků začali chápat nutnost obnovy stavu vodních toků v Novohradských horách. Tlak na to, aby bylo kvalitní vody v Novohradských horách dostatek, bude jen stoupat, a to vidím jako velký příslib pro budoucí zlepšování vodního hospodářství v Novohradských horách,“* věří v další rozvoj směrem k zádrži vody v krajině a půdě Josef Bím.

V tom se doplňuje s Robertem Ouředníkem, který klade důraz na adaptaci krajiny na nové nestabilní poměry, vyšší odpar a sucho. *„Měli bychom napřít úsilí směrem k obnově prameništ, mokřadů a přirozených koryt, omezování odvodnění a nadměrné eroze, přizpůsobení krajiny nedostatku vody, účinnějšímu čištění odpadních vod s důrazem na odstraňování fosforu, úplnému vyloučení odlehčovaných vod a obnově migrační průchodnosti i drobných toků,“* myslí si Ouředník.

Krajinný ekolog a člen předsednictva spolku Krajina Novohradska Martin Hais zdůraznil některé obecnější funkce vody v krajině: *„Voda má důležitou klimatizační funkci – vyrovnává teploty mezi dnem a nocí, v různých fázích roku i v prostoru. Zvyšováním schopnosti krajiny vodu zadržovat tyto klimatizační funkce posilujeme. Revitalizacemi i dalšími opatřeními zároveň snižíme rizika povodní i sucha.“*

Akce završila tematický cyklus *„Voda v Novohradských horách“*, který probíhal celý rok 2026. Spolek Krajina Novohradska během něj zorganizoval několik odborně vedených exkurzí do údolí Pohořského potoka, k opatřením na zadržování vody v krajině u Malont a k novohradským klauzám a jejich ekosystémům. Vodě je věnovaný i školní badatelský projekt, který připravila Krajina Novohradska ve spolupráci se vzdělávacím centrem TEREZA a společností Mattoni 1873, za účasti ČSOP. Od září 2026 se do něj zapojují žáci 2., 4. a 5. tříd ze tří základních škol na Novohradsku. Letos zkoumají řeky Černou, Stropnici a Veveřský potok, které mají v docházkové vzdálenosti.

Tisková zpráva spolku Krajina Novohradska

OŽIVENÉ STEZKY aneb hry v přírodě

Síť Krasec i pro Vás milí čtenáři rozjela na svých webových stránkách sekci Šetrná turistika a sekci Oživené stezky. V těchto sekcích najdete zajímavé turistické destinace v jižních Čechách, přírodní zajímavé lokality, ale i o špetku více osvěty v ochraně přírody a zároveň také triky, jak v přírodě přežít, pokud náhodou šlápnete na pomyslný bludný kámen. Oživené stezky Vás a Vaše děti zábavnou formou seznámí s jedinečností místa, které jste se rozhodli navštívit.

Objevte s námi ukryté tajemství a kouzlo zaniklé šumavské vesničky blízko Lipenské přehrady.

Zaniklá obec Kapličky

Obec Kapličky u hranic s Rakouskem byla založena už v 13. století. V obci stál kostel zasvěcený sv. Janu a Pavlu, sklárna, škola a začátkem 20. století zde žilo téměř 200 převážně německy mluvících obyvatel v třech desítkách domů. Po 2. světové válce bylo německé obyvatelstvo vysídleno a obec byla srovnána se zemí z důvodu vybudování hraničního pásma. Výrazný dominantní kostel byl odstřelen 4. 6. 1959. Hraniční pásmo ještě doposud připomíná torzo strážní věže. V současné době stojí v bývalých Kapličkách pietní křížek, lavičky a informační cedule s dobovými fotografiemi. U křížku jsou umístěny části zdí ze stavby

kostela. V místě je také památka bývalého hřbitova, staré obecní betonové koryto, zbytky domovních základů či vyhlídková věž pohraniční stráže.

Velmi zajímavé je i samotné okolí Kapliček. Za jasného počasí jsou z okolních luk krásně vidět Dachstein a Totes Gebirge v Alpách. Několik set metrů odtud u vrcholu Hvězdná stojí už na rakouské straně hranice vysoké větrné elektrárny. Zaniklá obec leží na okraji chráněného území – přírodní rezervace Rašeliniště Kapličky, kterou tvoří komplex rašelinných lesů, otevřených vrchovišť a vlhkých podmáčených luk s výskytem mnoha vzácných rostlinných i živočišných druhů. Rezervace je přístupná po svém JZ okraji po modré turistické trase.

Časová náročnost: 0,5 hodiny

Dostupnost: Zaniklou obcí prochází asfaltová komunikace, na místo bývalého hřbitova a k torzu věže pohraniční stráže vedou vyšlapané pěšiny, obec Kapličky se nachází u hranic s Rakouskem. Na místo se můžete dostat automobilem s možností parkování přímo v zaniklé vesnici. Přístupová cesta je však značně poškozená a je třeba počítat s horší průjezdností. Kapličky jsou dostupné také na kole z Přední Výtoně nebo Vyššího Brodu (leží na cyklotrase č. 1033). Dostat se do Kapliček je možné i po turistických značených cestách a to po červené turistické značce z Přední Výtoně (6,5 km) nebo z Vyššího Brodu (9 km) a po modré turistické značce z Lipna (7 km).

Odkaz na lokalitu na webu Krasce najdete zde: https://www.krasec.cz/tipy-na-vylet/zanikla-obec-kaplicky

Vybrala pro vás Romana Panská

Jihočeský kraj

Krasec a jeho aktivity jsou podpořeny Jihočeským krajem.

Za motýly po celém světě

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

zve na besedu

s entomologem a fotografem
Zdeňkem Hančem

Zdeněk Hanč je českobudějovický entomolog, ochránce přírody a fotograf, autor knih Motýli jižních Čech a Vážky jižních Čech. Specializuje se především na motýly, na které je zaměřená i fotobeseda.

Úterý 1. prosince 2026 od 17:30 hodin
v Kulturním centru Rabenštejnská, Panská 207/4, České Budějovice

Tento projekt je spolufinancován Statutárním městem České Budějovice v rámci sítě Krasec.

Přírodovědné

vycházky

CALLA

Calla
Vás srdečně zvou na přírodovědnou vycházku

Kroužkování u Mladohaklovského rybníka

S ornitologem **Petrem Veselým** (PřF JU)
a entomologem **Jiřím Řehounkem** (Calla)

Přírodovědná vycházka k speciálnímu krmítku poblíž Mladohaklovského rybníka. Součástí vycházky bude odchyt a kroužkování ptáků

Neděle 13. 12. 2026 od 09:00 hod.

Sraz účastníků na zastávce českobudějovické MHD Zavadilka - zahrádky (linka č. 1, vyčkáme příjezdu v 9:04).

Více informací: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, České Budějovice, tel.: 605 066 898, RehounekJ@seznam.cz, www.calla.cz.

Tento projekt je spolufinancován Státním fondem životního prostředí ČR na základě rozhodnutí ministra životního prostředí.

Zpravodaj Ďáblík pro své členy a přátele vydává:

Calla – Sdružení pro záchranu prostředí

Naše adresa: Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice

Telefony: 384 971 930, 387 311 381 • **Fax:** 384 971 939

E-mail: calla@calla.cz • **Internet:** http://www.calla.cz • **Calla** je také na Facebooku

Naše konto: 3202800544 / 0600 GE Money Bank, pob. České Budějovice

IČO: 62536761

Články do dalšího čísla posílejte do 30. 11. 2026 na edvard.sequens@calla.cz.

Databázi odběratelů spravuje Romana Panská. Chcete-li se přihlásit k pravidelnému odběru Ďáblíka, pište na romana.panska@calla.cz. Nechcete-li naopak dostávat tento zpravodaj, napište nám a my Vás vymažeme z adresáře. Všechna starší čísla občasníku Ďáblík najdete na webových stránkách Cally.

Líbil se Vám Ďáblík? Pomozte nám s jeho šířením!* *Pošlete ho svým přátelům s nabídkou na pravidelný odběr do e-mailové schránky.

Můžete nám také přispět na vydávání.

Použijte číslo účtu 3202800544 / 0600 a variabilní symbol: 111.

Děkujeme